

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XLIV. Hostem domi non expectandum, sed in suo infestandum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

properat, ad alterius voluntatem tempus & locum acceptare cogitur, quod est periculosum, accipere ab hoste condiciones pugnandi.

Carolus Quintus cum Germanis pugnare noluit, quod non dubitaret exercitum eorum, breui dissipatum iri, nam in fœdere videbat civitates, quæ nervum suppeditabant, contemni, & merito queri, quare putabat à fœdere discessuras, quod fecerunt.

§. 5. Necessitas pugnandi virget, si loco cedendum est, propinquo hoste. Qui enim sublaris impedimentis proficisci cogitur, si hostis sequatur, vix sine pugna euadit, hostis enim sequitur, & loca sibi opportuna occupando ad iniquam pugnam coget.

Pugnandum est cum commeatibus, aut stipendia defutura videntur. Multo magis si agrum hostis vaſtet. Alias hand est indecorum cum saluti necessarium est, mœnia tueri, nec in aciem procedere; Cum Spartam Thebani obsiderent, omnes exire ad pugnam auerent, moratus est Ageſilaus, quod diceret: Athenienses etiam quandoq; à Lacedæmonis in urbem fuisse conclusos.

§. 6. Nec reprehendero, si ad tempus cedat, si enim fuga stratagematica, laudabilis est, quæ mox conuertitur in hostem securum, cur non & illa, quæ ad hebdomadas, aut menses durat? Metellus cum alacrem vidisset hostem, exercitum reduxit. Ageſilaus quoq; cum eum videret ordinem & vires Atheniensium, ut vincere non posset, recessit. Polyæn. l. 2. Nec timendus contemptus, sed amandus. Quicumque enim hostem contemnit, ad pugnam imparatus est. Pugnandi auiditas in milite laenda est, providentia victoriæ duci conuenit.

Nec facile bellum in exercitatus sumendum est. Cræsum bella contra Insulanos molientem Bias dehortabatur, q; diceret, Insulanos magnum numerum eorum contra eum parare. Cræsus irridens, vrinam, inquit, eos in continente capiam: Tum Bias. Et illi optant Cræsum in mari capere. Tamen difficile Cræso prælium maritimum, quàm Insularibus terrestre.

§. 8. Non est pugnandum, si merus est amittendi regni; Dux Albanus cum Guisio in regno Neapolitano pugnare noluit; nam Galli victi duntaxat exercitum, Hispani regnum perdidissent.

§. 8. Interdum tamen prælium suaserim, si hostis titonum habet exercitum, qui visu sit melior, tu veteranum, si hostis timeret.

Timor viri-
lis, modo ne
animum
ad fraudem
conuerſat.

Qui infirmior est, terreat, qui fortior, securum reddat. Pars victoriæ est hostem terri. Qui metuit, dimidius viuit. Suspicio periculi tam prodest victoriæ, quàm ipsum periculum.

Leo rotarum strepitu, galli cantu, igne terretur, fugit hostis si laruam timoris obiecetis.

Qui veteranum & victorem exercitum habet, ut Hannibal, ut Cæsar, facile ad prælium pgeri potest, sed ne hosti sollicitudinem ingerat Imperatoris est timere videri velle, Thraſonis timeri. Itaq; par nunquam cum pare nisi commodo suo pugnabit.

CAPVT XLIV.

*Hostem domi non expectandum, sed
in suo inſeſtandum eſſe.*

Sine regni
periculo
pugna-
tur.

§. 1. Si omnino bellum decretum sit, viresq; pates, Saut majores putentur, non est consultum exercitum in pacato detinere, sed protinus ducendus est in hostem, multa enim commoda eorum sunt, qui foris pugnant.

Nam animus magnus, & fiducia virium in eo formidabilis est, qui vitro laeſſit.

Deinde ad existimationem auctoritatemque, quæ bellantibus necessaria est, plurimum valet, tantum polle, ut non modo tua defendere, sed aliena etiam vindicare possis.

Terrio pericula propria in hostem sic transferre potes. Nam si domi bellum geratur, intra viscera hostis accipitur, omnia aguntur, feruntur, vrantur, miles amicus & hostilis ex æquo grauis est; hinc animi dejecti, querelæ, seditiones, tumultus, quæ omnia traducto milite in hostem transferuntur.

Pericula in
hoste ſūt.

Hinc videamus Romanum populum domi laborantem, nec Hispanias neglexisse, & in Africam belli terrorem tranſtulisse, atque hoc demum modo Annibalem ex Italia auocasse potius, quàm pepulisse. Neque dubium est, si Hispanias omiſſissent Romani, quin Italiam suam defendere non potuerint, Carthaginenses enim quietam Hispaniarum possessionem adepti, ejus nationis viribus, opibusque facile Romanos vincere poterant.

§. 2. Exercitu veterano timenti, non est pugna permittenda. Quia certa causâ se videt infirmiores. Timidus ne sit, alacer, ipsi dicent, etiam inuiti. Pallor & tremor timentem producit. Assensu probabant, si manus extollerent, si clamorem ederent, scuta genibus illiderent, Luc. l. 1.

*Hic cunctæ simul assensore cohortes,
Et atq; alæ, quæcunq; ad bella vocaret
Promissere manus. it tantus ad æthera clamor.*

Discrimina vocum indicat Ammian. Nemo post hac finit a reuicuit: sed militares omnes horrendo fragore scuta genibus illidentes (quod est prosperitatis indicium plenum: nam contra quum hastæ chely feruntur, ira documentum est & doloris) immane quo quantoq; gaudio præter paucos Augusti probauere indicium.

CAPVT XLV.

*Non eſſe boni Imperatoris pugnandi
neceſſitatem imponere.*

§. 1. **I**NTER cetera perdenda Reipublicæ documenta, etiam necessitatem pugnandi adferendam putat Machiauellus lib. 3. c. 12. Verba ejus sunt. Oſendimus alio loco quam vtilis sit Necessitas ad humanas actiones expediendas: simulq; monſtrauimus, necessitate coactos homines sæpe res geſſiſſe, quibus ad gloriam singularem ſint euecti. Morales quoq; Philoſophi prodidiſſe, linguam & manus, quamuis per se nobiliſſima ſint instrumenta: nunquam tamen res humanas ad eam, in qua nunc ſunt, perfectionem dignitatemq; promouere ac producere potuiſſe: ni neceſſitas quadam ipſas coeſſet. Quæ res antiquis Imperatoribus, cum ignota non eſſet, q; facile intelligerent, animos militum neceſſitate coactos, ad dimicandum, ſortes & obſtinatos fieri: in id maxime incumbabant, ut ſua neceſſitatem pugna, ceptata quauis occasione, imponerent: hoſtibus verò eandem de induſtria adimerent. In quem vtiq; finem, per ſæpe tranſiit hoſtibus per ea itinera aperuerunt, quæ cuſtodiri facile potuiſſent: & ſuis iter clauſerunt, quod facile potuiſſent aperire. Quicumq; ergo cupit, ſive ciues vrbs alicuius ſortes, audaces, & obſtinatos ad ſui deſenſionem efficere: ſive alium exercitum fortem & pertinacem ad pugnandum in prælio reddere: is ſummo ſtudio in id incumbere debet, ut neceſſitatem huius rei ipſi imponat, aut certe, ut eorum animi perſuaſi ſint, talem ſibi neceſſitatem incumbere.

Mala & periculosa doctrina: ſummi periculi ad- Periculi ne-
eundi ſibi neceſſitatem imponere non eſt prudentis, ceſſitas non
neque boni viri. Qui verò id fecerunt vel temerarij ſuſcipien-
fuerunt, vel ante neceſſitate premebantur; nec in da.
nouam ipſi ſe neceſſitatem coniecerunt, ſed eam
in